

AGDER STATSADVOKATEMBETER

Justisdepartementet
Pbks 8005 Dep

0030 Oslo

Deres ref.:

200705683

Vår ref.: (bes oppgitt v/svar)

124/08

Dato:

15.09.2008

Høring –Nou 2007:7 – Fritz Moen og norsk strafferettspleie.

Det vises til høringsbrev av 30 juni 2008.

Agder statsadvokatembeter har gjennomgått de anbefalinger som fremgår i brevet. En har følgende synspunkter.

Anbefaling nr 1: Bør det lovfestes en plikt for politiet til å skrive en redegjørelse for bevismomentene i straffesaken ved oversendelse til overordnet påtalemyndighet

En slik lovfestet plikt vil gjøre det enklere og raskere for overordnet påtalemyndighet å sette seg inn i saken. En kan lettere tilegne seg sakens sentrale momenter og det kan føre til en raskere påtalemessig behandling av saken hos den overordnede påtalemyndighet.

Den politijurist som har det påtalemessige ansvaret for saken vil nødvendigvis bli nødt til å tenke nøye gjennom sin bevisvurdering – og dermed vil det kunne sikre en høyere kvalitet på den påtalemessige behandling.

På den annen side vil et slikt pålegg medføre et betydelig merarbeid for politijuristen og dermed kreve økt ressursbruk i politiet. Med det store antall saker som en politijurist til enhver tid vil behandle, blir det også et spørsmål om dette lar seg gjennomføre i alle typer straffesaker. Skal man eksempelvis begrense dette til en viss type saker – eks. ut fra straffenivå/ kompleksitet? Eller

Besøksadresse

Tinghuset

Rådhusgt.34, Kristiansand

Postadresse

Serviceboks 504,

4605 Kristiansand

Telefon

38176440

Telefax

38176002

E-mail:

post.agder@statsadvokatene.no

skal det sondres mellom saker politijuristene selv skal aktorere og de sakene som høyere påtalemyndighet skal iretteføre? Det er også grunn til å være oppmerksom på muligheten for en ubevisst tendensiøs fremstilling av bevisene.

En bevisvurdering inneholder en stor grad av skjønn. Det er slik en ser det en reell fare for at dersom det pålegges en bevisvurdering under saksbehandlingen, vil fokus kunne endre seg fra bevisene og til det skjønnet som politijuristen da har utvist. Dette vil eksempelvis kunne bli et problem under iretteføringen i den grad forsvareren ønsker å vektlegge påtalemyndighetenes vurdering av bevisene på et tidligere stadium av saken i stedet for de bevis som er ført under hovedforhandlingen. Dette ” bevisvurderingsskjønnet” er ingen saksopplysning i saken som er egnet til å belyse faktum – kun en fremstilling av hva juristen har tenkt.

Et annet spørsmål er om en redegjørelse for bevisene i saken skal gjøres til sakens dokumenter – jfr strprl § 242. Dersom en velger å ikke gjøre redegjørelsen som en del av sakens dokumenter – men heller slik at den har mer form av et internt notat – antar en at det forhold at det foreligger en lovfestet plikt for juristen om å utarbeide en redegjørelse av bevisene i seg selv, er nok til at siktede eller dennes forsvarer vil kreve å få se denne. Dette kan eksempelvis være tilfellet hvis en ønsker å påklage påtalevedtaket. Da vil det gjerne bli en prosess rundt dette som kan vidløftiggjøre og forsinke saken.

En er derfor av den oppfatning av dersom det blir en lovfestet plikt for slik skriftlig bevisvurdering, må denne bli en del av sakens dokumenter.

En legger til grunn at den type straffesaker som behandles her ved Agder statsadvokatembeter i all hovedsak er av en alvorlig karakter. I tillegg behandles en hel rekke mindre alvorlige saker fra nye politijurister som ikke har fått delegert påtalekompetanse. Dette krever at sakene gjennomgås nøye av statsadvokaten.

Mange av sakene er videre så omfattende og krevende at disse uansett ville fordra en grundig og nøyaktig gjennomgang. Statsadvokatene vurderer bevisene uavhengig av påtalejuristene i politiet. Det settes derfor av nok tid til å foreta en kvalitetsmessig sikring av etterforskning, bevisvurdering og påtalemessig behandling av sakene.

Det er derfor slik en ser det ikke noe behov for en generell regel om en skriftlig bevisvurdering fra politijuristene.

I enkelte omfattende og kompliserte saker vil det likevel være ønskelig med et internt notat om saken. Dette praktiseres også i en viss utstrekning og kunne nok med fordel bli brukt i noe større grad. Dette notatet er kun ment som en intern orientering fra politijuristen til overordnet påtalemyndighet og kan lette tilgangen til saken. Det er imidlertid ikke noe behov for at dette kravet lovfestes.

Anbefaling nr 2: *Skal påtalemyndigheten pålegges å nevne alle relevante bevis – ikke bare dem som ønskes ført – i bevisoppgaven til retten?*

Det er slik en ser det en del betenkeligheter knyttet til et slikt pålegg:

Det vil bero på et skjønn når påtalejuristen skal velge ut hvilke bevis som han eller hun mener er relevante og ønsker ført – og andre relevante bevis som en mener ikke er nødvendig å føre for retten. Det er en forsvarers oppgave å sette seg grundig inn i straffesaken på vegne av sin klient. Forsvarer står helt fritt til å komme med en supplerende bevisoppgave dersom vedkommende er av den oppfatning at det foreligger andre bevis i saken som retten bør høre, jfr. strl. § 265. Slik en ser det er dette tilstrekkelig til å ivareta tiltaltes rettsikkerhet på området.

Det vil kunne virke prosessfremmende dersom forsvareren ikke deler påtalejuristens skjønn, jfr avsnittet ovenfor, og det blir uenighet om hvilke relevante bevis som skal føres, jfr. strpl. § 266. I dag er muligheten til å bringe spørsmålet rundt bevisførselen for retten regulert i strpl. § 265. I og med at forsvareren i dag selv kan kreve bevis ført og be politiet foreta ytterligere etterforskning, fremstår det som unødvendig med et slikt pålegg som nevnt i anbefaling nr. 2.

Videre skal det nevnes at domstolen ikke har tilgang til sakens dokumenter før rettsforhandlingene utover tiltalebeslutningen og bevisoppgavene som påtalemyndigheten og forsvareren sender, jfr. strprl. § 262. Retten vil dermed ha store vanskeligheter med å bedømme hvorvidt de bevis som er relevante - men ikke ønskes ført - likevel bør føres for domstolen. Rettsforhandlingene er som kjent muntlige i norsk rett og bevisumiddelbarhetsprinsippet er også fremtredende ved norsk straffeprosess. Dersom et slikt pålegg skulle bli fulgt opp bør i så fall bevisoppgavene og saksdokumentene vurderes av en saksforberedende dommer. Dette vil kreve betydelig mer ressursbruk fra domstolens side.

En går derfor ikke inn for et forslag som nevnt i anbefaling nr. 2.

Anbefaling nr 3: *Skal det regelfestes en plikt for politiet til å opplyse om mistenktes fullstendige timeplan i perioder med intensive avhør?*

Dette forslaget er avgrenset til å gjelde personer som er varetektsfengslet.

Fordelen med en slik regelfestet plikt til å opplyse om timeplanen til den mistenkte er å gi notoritet over hvilke belastninger den tiltalte har vært utsatt for under avhørene. Dette kan blant annet være opplysende dersom mistenkte tilstår, men siden velger å trekke tilståelsen.

På den annen side er det i dag regler som gir mulighet til å ta avhørene hos politiet opp på lyd/ video. En legger til grunn at denne avhørsmetoden blir brukt i straffesaker av mer alvorlig karakter. Dette vil gi et godt inntrykk av hvordan den mistenkte fremstår i avhøret, hvordan spørsmålene blir stilt og hvilken fremdrift det er under avhørsprosessen – herunder om det kommer frem misnøye med lange avhør.

Dersom det likevel i ettertid skulle bli reist spørsmål om timeplanen for den mistenkte har vært for hektisk, vil personer som er varetektsfengslet være undergitt et regime hvor det foregår mye journal/loggføring. Det burde derfor ikke være vanskelig å gjenskape hvordan timeplanen for vedkommende har vært.

En finner ikke å kunne tiltre at en slik plikt blir lovfestet.

Anbefaling nr 4: *Skal grensene for hvilket press som er tillatelig i en avhørssituasjon klargjøres?*

Spørsmålet er om reglene slik vi har i dag er tilstrekkelig for å sikre at den mistenkte ikke utsettes for et utilbørlig press under avhør.

En er av den oppfatning at det regelverket som pr i dag er i straffeprosessloven og påtaleinstruksen i tilstrekkelig grad verner om den mistenktes rett til å ikke bli utsatt for et utilbørlig press. Det er et betydelig fokus på dette både under politiutdanningen og under etterforskningen. Til dette kommer også at lyd og billedopptak av avhør vil skape notoritet rundt selve avhørssituasjonen.

En kan derfor ikke se at det er behov for noen endringer nå.

Anbefaling nr 8: Bør det innføres en generell regel om oppnevning av forsvarer for mistenkte/ siktede som er døve eller tilhører en annen gruppe som ofte vil ha dårligere mulighet til å ivareta eget tarv?

Straffeprosessloven § 100 annet ledd gir i dag retten hjemmel til å oppnevne forsvarer når særlige grunner taler for det. Videre er det regler i påtaleinstruksen § 8-1 annet ledd hvor det fremgår at mistenktes skal gjøres kjent med at han har rett til å la seg bistå av forsvarer på ethvert trinn av saken.

Slik en ser det, er regelverket rundt mistenktes/ siktedes mulighet til å ha forsvarer tilstrekkelig regulert i gjeldende regelverk. Erfaringene herfra tilsier at domstolene generelt legger terskelen relativt lavt mht å oppnevne forsvarer etter bestemmelsen i strpl. § 100 annet ledd.

Man vil også påpeke at det vil være mange grupper utover døve som i så fall vil kunne ha nytte av en forsvarer. Hvordan skal man skille ut disse og gi dem forsvarer på det offentliges bekostning utover det som kreves i dag – nemlig ”særlige grunner” – jfr strpl. § 100 annet ledd?

Det vil også regelmessig bli snakk om fengsling i alvorlige straffesaker. Den siktede vil da ha krav på forsvarer, jfr strpl. § 98.

Det kan likevel være grunn til å minne både avhører og juristen på problemstillingen dersom det fremkommer opplysninger om at den mistenkte/ siktede har særlige problemer av fysisk eller psykisk art som gjør det særlig vanskelig for vedkommende å ivareta sitt tarv - herunder viderebringe dette til retten, jf. strpl. § 100 annet ledd. Forslaget om å lovefeste et slikt ansvar i straffeprosessloven/ påtaleinstruksen kan være hensiktsmessig i så måte.

En finner på bakgrunn av dette ikke grunn til å tiltre anbefaling nr. 8.

Anbefaling nr 9: Bør det vurderes å endre regler om oppnevning av sakkyndige?

En er av den oppfatning at i den grad politiets sakkyndige senere oppnevnes av retten, er ikke dette noe problem i forhold til dennes habilitet. Det forutsettes at disse innehar en objektiv tilnærming til saken og ivaretar sitt verv i tråd med dette.

Det er også grunn til å nevne at det viser seg ofte at det kan være vanskelig å tak i sakkyndige. Det kan derfor forsinke saken ytterligere dersom man må finne nye sakkyndige.

Besøksadresse	Postadresse	Telefon	Telefax	E-mail:
Tinghuset	Serviceboks 504,	38176440	38176002	post.agder@statsadvokatene.no
Rådhusgt.34, Kristiansand	4605 Kristiansand			

Det er derfor ikke behov regelendringer på dette området.

Anbefaling nr 10: *Bør det lovfestes at både retten og politiet/ påtalemyndigheten pålegges å utforme skriftelige mandat og eventuelt tilleggsmandat til sakkyndige.*

Det er åpenbart store fordeler ved å formulere et mandat skriftlig. En kan blant annet vise til det blir lettere å presisere problemstillingen, avgrense mandatet og sikre notoritet over hva mandatet går ut på og etterkontrollere at mandatet er besvart etter intensjonene. Videre er det slik at partene i en sak ofte vil ha et ønske og behov for å uttale seg om mandatets innhold. Det er mye lettere dersom mandatet da er utformet skriftlig. At utforming av et mandat vil kreve at man setter seg grundig inn i saken, må ubetinget være en fordel.

Tilsvarende vil også gjelde dersom det er behov for tilleggsmandat.

En vil videre fremheve verdien av i forskrifts form å gi regler om utforming av mandat/ tilleggsmandat. Riksadvokaten/ Den rettsmedisinske kommisjons veiledning av mars 07 til rettspsykiatriske undersøkelser er erfaringsmessig mye brukt.

En tiltrer derfor dette forslaget.

Anbefaling nr 14: *Bør det gis regelendringer for å klargjøre aktors plikt ved nedlegging av påstand i tilfeller der bevisene etter aktors egen oppfatning ikke oppfyller kravene til domfellelse?*

Det er til syvende og sist domstolen som skal foreta den endelige bevisvurderingen. Det kan derfor hevdes at man i så fall burde ha en tilsvarende regel for domstolen om at man skal frifinne dersom en finner at bevisene ikke er tilstrekkelig for domfellelse. En slik regel synes imidlertid å være unødvendig.

I tråd med det Justisdepartementet skriver i sitt høringsbrev side 16, nest siste avsnitt, er en enig i at aktor etter gjeldende rett har plikt til å nedlegge påstand om frifinnelse i tilfeller der man klart ser at beviskravet ikke er innfridd. Spørsmålet er da om det bør lovfestes at aktor har en slik plikt.

På den ene siden kan det hevdes at dette er helt unødvendig. Aktor vil i kraft av sin rolleoppfatning og behov for å inneha tillit i rettsystemet unngå å sette seg selv i det etiske dilemmaet ved å påstå domfellelse der hvor man ser at bevisene ikke holder. Dette vil også gjelde selv når hensynet til fornærmede i saken kommer inn.

Besøksadresse
Tinghuset
Rådhusgt.34, Kristiansand

Postadresse
Serviceboks 504,
4605 Kristiansand

Telefon 38176440 Telefax 38176002 E-mail: post.agder@statsadvokatene.no

På den annen side vil en skrevet regel om denne plikten tydeliggjøre aktors ansvar og plikt. Vurderingene av om bevisene holder til domfellelse i retten vil være et utslag av skjønn. Aktor kan velge å nedlegge påstand om domfellelse selv om forsvareren er av den oppfatning at bevisene ikke holder. Det kan da tenkes at når aktor gjør dette *tross* en lovfestet regel om aktors plikter mht påstand om frifinnelse, vil det kunne understreke aktors argumentasjon for domfellelse. En kan imidlertid ikke se at dette er avgjørende.

En er av den oppfatning at en regel som foreslått kan være hensiktsmessig.

Stina Sveier Nielsen
statsadvokat